

sosialurin

Hvat søgdu menn um Blámannavík?

Tímin, hósdagin 21. de. 1944, nr. 51

RICH. B. THOMSEN:

Blámannavík

Tvøroyri 1944 — 446 bl.

Einum bóklesara er tað for-kunnugt, aftur at fáa eina danska bók upp í hendurnar, og aftrat eina bók, sum skarar framúr. Tey lukkuligu, sum eiga góðar bókur, hava kunnað lisið tær umaftur og uppáfturlivað fyrra lesnaðagledina ella kanska snávað um einahvørja dýrmetta mynd ella floggitna hugsan, sum tey fyrru ferð ikki vóvu gætur. Men bæði teimum og teimum mongu, sum í fremsta lagi spyrja eftir »ti nýggja« og sum nú í næstan fimm ár umframt heimlig bløð einki hava fingið av lesnaði uttan bardagapropaganda ella onkra enska bók av toligari ella kanska góðari bókmentarlig-arligari dygd, sum av tilvilj-un er vilst higat, kemur henda bókinn sum manna í oyðimørkini.

Ikki so, at einki er at finnast at henni. Hon hevur longu í Tingakrossi fingið tað skoðsmál, at persónlýsingin er vónalig, høvuðspersónur er eingin og persónarnir kámir og bert »Typur«. Nei, høvuðspersónur er væl eingin, men kann heldur ikki vera, við tað at bókin spennir yvir tvey ættarlið. Men eg má siga, at í ongar bók feroysk-um viðurskiftum viðvíkjandi havi eg funnið so nógvar og livandi persónlýsingar sum í hesari. Bókin er sett upp sum ein skurður gjøgnum feroyskt samfelagsliv í eina knappa öld — at hovundurin trýstur hesi níti árinum inn upp á tvey ættarlið, reingir ikki mynd-ina, men ger hana knappari og sterkari.

Inngangurin, sum tykist at vera ætlaður sum ein søgulig leiðbeining, tykist mær tað virðisminsta í bókin og meira blaðskrivarlig enn bókmenta-lig við einumhvørjum óprógv-aðum sjónarmiði, og haldi eg, at bókin hevði vunnið í dygd, um hann hevði verið burtur-latin.

Men frá øðrum kapitli og til seinastu síðu man tað vera ein deydligur lesari, sum ikki er uppi við liv og sál. Hesin maðurin dugir væl at siga frá. Onkur finnast at hansara danska máli, sum ikki er aka-demiskt reint og hevur ein

Nú meginparturin av Føroya fólki situr alspent hvørt hóskvöld og fylgir við skald-søguni »Blámannavík« eftir Richard B. Thomsen, er kanska ikki av lagi at minna fólk á, hvat menn hildu um hana tá.

Her verður tí niðanfyrir fyrst prentað um-mælið, sum Rikard Long skrivaði í blaðnum »Tímanum« fyrri hósdagin 21. des. 1944 ella fyrri 32 árum síðani.

Tá bókin seinni kom út í Danmark í 1946, hevði danska blaðið »B.T.« hetta ummæli, sum eisini verður endurprentað her.

Vit mugu eisini minnst til, at »Blámannavík« kom út undir teimum ringast hugsandi viðurskiftum, tá heimurin allur stóð í einum eldi.

týðiligan feroyskan dóm. Ein óspiltur feroyskur lesari tekur sær ikki tykni av tí, og eg hugs, at tá ið bókin onkuntið kemur fram til danskar les-arar, verða »føroismurnar« heldur bókin ein fyrimurur, við tað tær eru ikki fleiri enn so, og so hjálpa tær eisini til at geva bókin tann sanna feroyska dámin, sum saknast í tí mesta av tí, sum skrivað er á donskum um okkara við-urskiftir. Tað er dæmlikt í bókin at finna hampilg feroysk fólkanøvn, og ikki hesi avskeplaði nøvnini, sum vit nú so ofta hava sæð hovundar spilla bókur sínar við. Tað, eg finnast at, er meira hansara lyndi til í ótið at vilja vera stuttligur, sum er tí manni heilt óneyðugt, sum so væl dugir at lata sína hjartans meining skina ígjøgnum tey mest álvarsomu orð.

Lesið bert ta kostiligu frá-søgn, tá ið Sjúrði og Lóni á Fløtti telva um, hvør ið skal vera fremstimaður í arbeið-arafelagnum »Ve og Vel«. Tað er á fundi í felagnum, og Lóni spyr Sjúrða, hvussu nógvan pening, hann heldur teir mugu hava til at seta ein handil á stovn.

»Otte tusind kroner«, sigur Sjúrði rask, men med bange øjne, det er tydeligt, at han frygter et nyt nederlag overfor sin gamle modstander.

»Haah — hahh . . . han siger 8.000 kroner, oh ja . . . det må jeg sige, det var da en handelsmand at stille op mod Sunes og Hålvdans«.

»Hvor meget da . . . hvor meget . . . sig os det?«

»Ja, jeg skal fortælle jer, at da »Flensborg« sidst kom fra København med varer, da

var fakturaen på . . . » Lóni hvisler tallet ud af munden, »91.000 kr. . . . så kan vi aldrig få handel i Djúpafjórð . . . det var dog en for-færdelig hob penge . . . » Også Sjúrði måber.

»Måske og måske ikke, det kommer an på, hvilket hovede, der stiller for sagen«.

»Hvorledes da . . . hvorledes Lóni, hjælp os . . . »

»Ja«, siger Lóni langsomt og højtideligt, »det første jeg ville have spurgt om, når man nævnte et tal på 91.000 kroner, var, hvor meget tjente Hålvdans på dette vareparti?«

»Hvor meget, . . . hvor meget tjente de?«

»41.500 kr!« siger Lóni hurtigt og bestemt.

Tavshed, komplet tavshed, som havde Lóni slået dem en spand koldt vand i hovedet. Dette tal var ufatteligt. »Det vil sige det samme som« fort-sætter Lóni, »at de giver jer 3 procent i rente, men tjener selv 50.

— — —

Og inden skibene tager af sted, sidder Lóni, Sagførereren med sin sekundant, Sjúrði og har en masse kontrabøger på små og store beløb, som er opsagt til udbetaling om seks måneder. Men nummer to skal passe på nummer ét og nummer ét på nummer to. Et aldeles glimrende kontrolsystem.

Holberg hevði ikki gjort tað betur. Og so hevur hov-undurin helst ikki hugsað um, hvussu djúpt henda ill-gitan hevur røttfest seg í okkara fólk, so at ein meiri-luti á Føroya løgtingi í 1940

skipaði ein almennan handil í hesari mynd.

Ætlanin við bókini: at geva eina mynd av tí feroyska samfelagnum seinastu árinum, má sigast yvirhøvur at hava eydnast væl. Her er so iva-leyst av tilfari, so nógva av spenningi, so nógva bæði stórtíknir og rørandi tilburð-ir, at óivað hevði fingist nóg mikið til fleiri eins tjúkkar bókur, um dygdin hevði verið tambað út og pettað sundur og býtt upp á fleiri, og tær kundu allar verið rættiliga góðar bókur fyrri tað.

Her er so nógva til av frálíka myndaðum tilburðum, at tá í einum stuttum ummæli bert nakrir fáir skulu verða tiknir fram, so verða so nógva eins virðismiklir ónevndir. Eitt nú myndin av søluupphøðnum, tá ið kongligi handilin verður seldur, eins og frágreiðingin, hvussu Sune fær pening til at seta sín handil á stovn. Bert nakrar fáar reglur sum dømi:

»Da Simon endelig har fået hele projektet banket in i hovedet og opdager, hvilke enestående perspektiver det indebærer, så bliver han pludselig fyr og flamme. Sune må lægge en dæmper på ham. Sagen må behandles i dybeste hemmelighed. Men Simon er som en kåd unge, der skal til juletræ, ved tanken om, at han kommer til at eje en del af »den nye handel« og vil få lov til at gå inden for disken lige så galt han vil — fra morgen til aften. Til gengæld skal han sætte de 7 gylden jord han ejer lige ved siden af »den kongelige« ind og desforuden 135 rigsdaler i kontanter«.

Bestar eru frásøgnirnar frá krambúðarviðurskiftum og skipum — frásøgnin tá Loch Lomond Castle fer á land undir Íslandi er ein hin kraft-miklasta um tilíkt evni, eg enn havi lisið. Tí dagliga strevi á bygd viðvíkjandi er onkur misskiljing upp ímill-um, sum tó litlan týðning hevur og eins og fánar burtur sammett við tað kraftamikla og darrandi liv, sum í bókin andur. Summir av teimum nógva persónunum í bókin eru bert til ifyllu, men aðrir bita seg fastar í minnið, bøn-urnir báðir, Leif í Mýri, tann viljasterki og harðrendi, og Oli á Hamir, ið gevur seg undir, ein týpa, sum er so vanlig í Føroyum, at hon má

Ritstjóri:
Hans Thomsen